

AVRAM IANCU - 200!

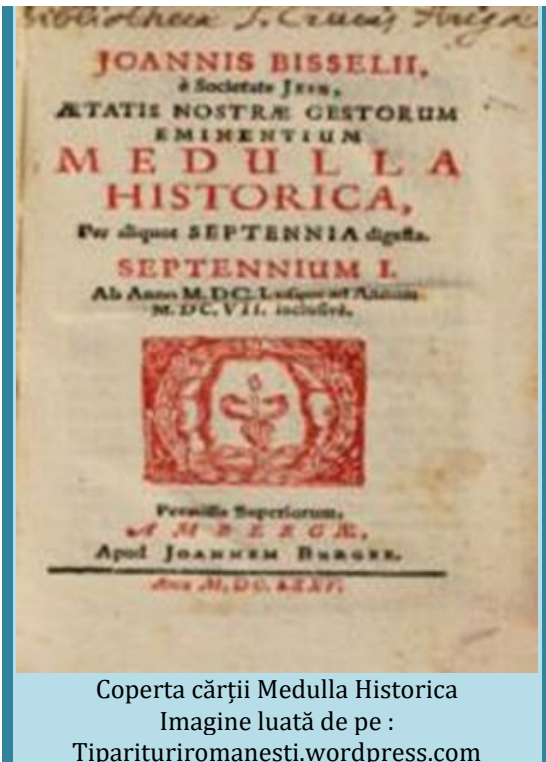

Nr.7(47/iulie 2024)

Epopeea Viteazului Mihai- eroul neamului nostru- (34)

Ing. Angela FAINA

„Nu-mi las țara și neamul nici mort ”

Coperta cărții Medulla Historica
Imagine luată de pe :
Tiparituriromanesti.wordpress.com

Comparația cărturarului german Johannes Bisselius între Gheorghe Basta și Mihai Viteazul

„Tot în acea vreme, la hotarul apusean al Daciilor, nu departe unul de altul, fiecare cu oștirile sale, se aflau de o parte Gheorghe Basta, căpitanul oștii germane, investit de împărat cu deplină putere, iar de altă parte voievodul Mihai cu valahii săi și cu transilvănenii, care și-i alăturase de curând. Mulți, fără a pătrunde împrejurările tulburi, îl învinuiau pe împăratul Rudolf, de a fi dat ambilor asemenea porunci. Și într-adevăr, dacă cineva judeca lucrurile doar superficial, iar nu în adâncimea lor, ușor se putea amăgi în a crede că Rudolf ar fi voit înadins să arunce sămânța dezbinării între acești doi conducători. Căci – ceea ce era știut și de cei mai bătrâni, și de n-am fi pățit-o și noi de atâtea ori – nu putea să nu știe împăratul, anume, că atât timp cât doi oameni, civili sau militari, investiți cu una și aceeași putere, se află în același timp și în același loc, treburile publice nu pot fi administrate bine niciodată sau foarte arareori, fie în timp de pace, fie în vreme de război [...]. Iar aceasta cu atât mai puțin atunci când

vor pune mâna pe putere: unul, înconjurat de oști numeroase și onoruri de conducător, celălalt, sprijinindu-se în afară de acestea și pe meritele sale mari și de curând câștigate, așa precum se întâmplase atunci să fie cu Basta și cu voievodul Mihai. Basta avea oaste numeroasă și vitează de germani, nu numai câtă se găsea în taberele sale de iarnă și în cetăți, ci oricât ar fi cerut în caz de nevoie din tot imperiul; îl mai avea apoi pe împărat, reazemul său cel mai puternic. Valahul avea pe de altă parte mereu sporita conștiință a atâtor mari victorii, o nemărginită încredere în puterile sale și în prestigiul numelui său; în unele nu era cu nimic mai prejos decât Basta, iar în multe altele, făcute singur și fără de ajutor, îl întrecea pe Basta. La aceasta se adaugă faptul că mai toți provincialii (transilvăneni) țineau mai mult la unul de-al lor, la un dac ca Mihai, decât la un străin ca Basta. Căci oare ce-i este mai apropiat Transilvaniei decât valahul din vecinătate?... care alt popor, în afară de valahi, poate fi oare într-atât de asemănător și într-atât de plăcut transilvănenilor? Căci mai toți sunt de același sânge, de aceeași origine, de același nume: daci sunt și unii și alții [...]”- Sursa traducerii: „Mihai Viteazul în conștiința europeană”- Vol. II. Cronicari și istorici străini. Secolele XVI XVIII, București, 1983 (pe www.dacoromanica.ro) Tiparituriromanesti.wordpress.com

Mihai vrea să cedeze Ardealul unuia dintre cei doi arhiduci, frații împăratului Rudolf al II-lea, Matthias sau Maximilian, iar el să-și continue cavalcada în Balcani, pentru eliberarea creștinilor. Văzând că niciunul dintre arhiduci nu e interesat să se înscăuneze în Ardeal, Mihai cere pentru prima dată, guvernarea Ardealului la sfârșitul lunii noiembrie, 1599.

În primele zile după victoria de la Șelimbăr, Mihai afirmă că a cucerit Transilvania pentru Măria Sa, Împăratul și că intenția sa e să predea Ardealul unuia din arhiduci, iar el să continue lupta antiotomană la sud de Dunăre, așa cum transmitea comisarilor imperiali: „ca să cercetez pe împăratul turcesc la Constantinopol.”- „Istoria lui Mihai Viteazul”-Nicolae Iorga-1935

De câte ori făcea planuri antiotomane cu Dionisie Rally Paleologul, episcopul de la Târnovo, Mihai îi spunea acestuia: „Tot gândul meu este să merg în Turcia și să-mi fac reședință la Sofia”-extras din: „Istoria lui Mihai Viteazul”-Nicolae Iorga-1935

Episcopul din Balcani, Dionisie Rally îl sfătuia pe Mihai să lase Transilvania, „acest pământ pentru care -își ascut dinții atâția câini”, prezentându-i Voievodului Valah șansele sale de a merge pe un glorios

AVRAM IANCU - 200!

Nr.7(47/iulie 2024)

teritoriu istoric, pentru a se încunună de slava împăraților bizantini, la Sofia sau chiar la Constantinopol. Frumusețea acestor planuri și realizări creștinești, l-a atras pe Mihai, el susținând de la bun început că nu vrea să păstreze Ardealul pentru el, ci vrea să-l cedeze împăratului, pentru că: „bulgarii și sârbii îl așteaptă cu dor mare.”

Ioan de Marco, trimisul lui Mihai la Praga, solie către împărat, îi transmite acestuia că Mihai „arde de dorința să cedeze Ardealul.”

Încurajat de Dionisie Rally Paleologul, care era promotorul eliberării creștinilor din Balcani de sub robia islamicilor, Mihai socotea că „trebuie să meargă spre răsărit, zicând că nu vrea să aștepte ca dușmanul să meargă supt Viena, ci va merge el să-l întâmpine până la Adrianopol, unde obișnuiește dușmanul să-și adune trupele și-și va pune capul cu dânsul.”

Mihai mai spune: „Aș vrea cât mai iute să trec Dunărea spre a păgubi pe dușman, mergând de-a dreptul la Adrianopol.” Solul lui Mihai, îi transmitea împăratului că Mihai are de gând să lovească în porțile Constantinopolului, iar cu ce oaste plină de vitejie are, ar putea trece și mai departe.

Matthias Arhiducele, fratele lui Rudolf al II-lea, devenit împărat al Sfântului Imperiu Roman în 1612. A domnit până în 1619. Începând cu 1608, a devenit și rege al Ungariei iar din 1611, și rege al Boemiei

Mihai aștepta să predea Ardealul, dar nu generalului imperial Giorgio Basta și nici vreunui nobil ungar avid de putere, ci arhiducilor Maximilian sau Matthias, frații împăratului.

Văzând că timpul trece și nu vine nimeni să ocupe scaunul princiar, Mihai se gândește să încerce să conducă el Ardealul, așa cum l-au condus atâția alți principii înaintea sa. Se simțea capabil, era ambițios. El afirma: „Așa cum am condus Valahia atâția ani și nu i-a lipsit nimic, așa pot să conduc și Ardealul.”

De aceea, după puțin timp, cutează plin de încredere în forțele sale, să-și intensifice eforturile pentru a mai rămâne o vreme în Transilvania, mai ales că împăratul i-a transmis la intrarea sa în Ardeal că: „ce va pohti Mihaiu-Voevod, tot să fie pre voia Domniei Sale... ce vei face să fie făcut și cum vei zice să fie zis, cum să fie mai bine...noi nu vom ieși din cuvântul Domniei Tale”.

La sfârșitul lunii noiembrie 1599, Mihai trimite din nou soli spre Viena, pe boierii Mihalcea Caragea și Stoichiță din Strâmba, ducând împăratului 4 steaguri, sigiliul, spada, buzduganul și armăsarul care au aparținut principelui Andrei Báthory. Aceste daruri l-au înveselit și l-au binedispus pe împărat.

Acum, în această audiență, solii îi transmit împăratului că Mihai dorește să fie recunoscut guvernator al Ardealului, cu titlu de principe pentru el și urmașii săi și să păstreze această locotenență și să fie menținut în starea în care se află, după felul cum împăratul a obișnuit a face cu ceilalți senatori ai săi, lăsându-i în aceste țări. De asemenea, îi cere împăratului să-i cedeze teritoriile care au aparținut până în 1593 Transilvaniei, adică Oradea cu ținutul Bihorului, ținuturile Crasna, Solnocul, Zarandul, cel al Maramureșului și Hust, din nordul său. Mihai a insistat și a mai cerut prin solii săi, ca împăratul să recunoască libertățile pe care el le-a acordat secuilor, să-l ajute cu bani pentru întreținerea armatei, și să-i accepte dreptul de a confisca moșii și de a dărui sate și olaturi (proprietăți) cui va dori.”-Nicolae Iorga-„Istoria lui Mihai Viteazul” -1935.

În scrisoarea către împărat, Mihai menționează că pentru a-l răsplăti pentru cucerirea Transilvaniei, „se roagă împăratului să-i socotească pentru această slujbă, și pentru nevoința ce s-a nevoit să-i lase Țara Românească și țara Ardealului să-i fie moșie lui, și cine se va ținea din feciorii lui, să le fie de moșie.”

Observațiile și rapoartele comisarilor imperiali despre intențiile, planurile și comportamentul lui Mihai, din toamna anului 1599

Nunțiul apostolic Germanico Malaspina scria într-un raport din anul 1599, după bătălia de la Șelimbăr: „Nu trebuie scăpat din vedere faptul că Mihai este ortodox și fiu de grec”și în continuare se

AVRAM IANCU - 200!

Nr.7(47/iulie 2024)

specifică: „om ortodox, fiu de grec, dușman ereditar al numelui de latin, iar faptul că este grec, înseamnă prin urmare, de puțină încredere.”

Diplomatul milanez, Carlo Magno este trimis la sfârșitul lunii decembrie la Alba Iulia ca să afle prin mijloace foarte discrete gândurile lui Mihai, în așa fel încât el să nu simtă faptul că e spionat. Ca un oaspete, cu multă bunăvoință, a fost dus de Mihai la Arsenalul armatei să ia cunoștință despre noua organizare a armatei și să vadă noile sale eforturi de a dota armata, arătându-i că se aflau în comandă turnarea a 60 de noi tunuri, unul dintre ele, cel mai mare având inscripția numelui împăratului.

Doctorul în drept, sfetnicul de taină și președintele Camerei de Război a Casei de Austria, Bartolomeo Pezzen, trimis în Ardeal să-l țină sub supraveghere pe Mihai, îi comunică la rândul său împăratului și arhiducilor Maximilian și Matthias, impresiile sale. La 7 decembrie 1599, în scrisoarea acestuia către arhiducele Maximilian al Austriei, fratele împăratului Rudolf al II-lea, se spune: „guvernarea voievodului Mihai în Transilvania capătă aerul că numitul voievod vrea să ducă cu vorba atât pe turc cât și pe Majestatea Sa și să păstreze țara pentru el; a așezat în Valahia oaste transilvană cu căpitanii săi de vază și invers, a adus valahi în Transilvania și contrar cererii sale inițiale, a scos din țară oastea Majestății Sale și a ocupat cât a putut cu oastea lui valahă cetatea Hust și alte garnizoane; n-a vrut să aibă în jurul său și nici în Dietă pe domnul Ungnad și alți comisari imperiali, ci i-a expediat cu prea puțin respect; că a chemat la el în numele său propriu pe cei mai distinși nobili sub protecția lui și altele similare....”

Dar oare își aduceau aminte împăratul și Casa de Austria, că atunci, în euforia de după alipirea Ardealului la coroana imperială, împăratul i-a scris o scrisoare în care îi dădea mână liberă, să facă așa cum va crede de cuviință și să hotărască așa cum dorește ?

Acum, după cucerirea Ardealului, pentru Mihai începea o fază mai dificilă în relația cu Rudolf al II-lea. Multe necunoscute au apărut o dată cu moartea lui Andrei Báthory și venirea lui Mihai în scaunul princiar din Ardeal. „Cu ce gânduri a venit el ?” - se întrebau imperialii.

Rudolf al II-lea, Împărat al Sfântului Imperiu Romano-German (1576-1612), rege al Ungariei și Croației (1572-1608) rege al Boemiei (1575-1608) și arhiduce al Austriei (1576-1608)
Imagine luată de pe: en.wikipedia.org

Mihai era convins că aceste țări surori nu ar trebui nicidecum despărțite, iar în viitor trebuiau să continue să se dezvolte împreună. Îi amintește împăratului despre legăturile trainice de-a lungul istoriei între transilvăneni și valahi, legături pe care nu ar vrea să se rupă, ci dimpotrivă să le continue. Această cucerire a Ardealului ar fi deci o ocazie foarte potrivită, oportună și dorită de a alipi cele două țări române, pentru a putea fi mai puternice, ca să răzbească unite, în vremurile ce vor urma.

Mihai îi scrie mai multe scrisori împăratului prin care încearcă să-și mărturisească gândurile și intențiile. Voievodul Mihai îi amintește împăratului la 12 noiembrie 1599, după cucerirea Ardealului: „*Căci Țara Românească se cârmuiește cu Transilvania și o țară nu se poate ridica împotriva celeilalte cu nici un chip.*”

Se poate observa o conștiință de neam puternică și o dorință de a le păstra unite pentru a asigura răspunsul politic comun în fața pericolului otoman.

Urmează un timp de tatonări, întrebări, promisiuni și dubii între cele două părți implicate; Mihai și Casa de Austria.

Împăratul privea cu suspiciune relația lui Mihai cu turcii, deși Mihai îi raporta mereu acțiunile sale, consultându-se în prealabil cu acesta. În vederea intrării în Ardeal, Mihai și-a îmbunătățit relația cu turcii, pentru a

avea liniște la Dunăre. După intrarea lui Mihai Voievod la Alba Iulia, în noiembrie 1599, el primește în delegație un ceauș turc, însoțit de 20 de persoane. După ce Mihai a fost recunoscut și de turci la cârma Transilvaniei, diplomații străini, comisarii imperiali și Casa de Austria erau circumspecți privitor la această relație a lui Mihai, cu turcii.

AVRAM IANCU - 200!

Nr.7(47/iulie 2024)

Mihai își intensifică relațiile diplomatice cu Casa de Austria și celelalte state europene pentru a-și consolida poziția câștigată Transilvania devine „mărul discordiei” între otomani și Casa de Austria.

Mihai trebuia să stăpânească prin diplomație politică mai multe evenimente ce interveneau în relațiile cu statele puternice din zonă, vecinii săi. Divergențele, patimile cele mai cumplite și interesele adverse erau la ordinea zilei și nu puteau fi ușor echilibrate sau rezolvate. În această perioadă istorică de o delicatețe extremă, Mihai încearcă să clarifice și să stabilizeze poziția sa față de puterile vecine. De asemenea voia să fie recunoscut ca domnitor în cele două țări cucerite de el de către toți vecinii; deci cele două imperii și în plus, de Regatul Polono-Lituanian.

Dar nu erau numai ele în acest context politic, ci era și papalitatea, care nu era un factor ce putea soluționa sau clarifica această situație. Mihai a trebuit să se poziționeze cu mare abilitate și cu multă diplomație în acest context, astfel încât să rămână în echilibru în această țesătură de interese opuse, acaparatoare, violentă și periculoasă.

Pentru a-și realiza mai bine înstăpânirea în Transilvania și în zonă, pentru a-și asigura prin alianțe poziția, Mihai „începu a trimite scrisori și soli, pentru a trata fără nici o sfială cu sultanul turcesc, cu polonii hatmanului Jan Zamoyski și cu tătarii, ca să se lămurească în ce chip ar putea ajunge vreodată el și fiul său, Nicolaie, domni supremi, deloc tributari împăratului.”- dr. istorie, Marin Cristian-„Mihai Viteazul” -2013

Mihai trebuia să ducă o politică prin care el să aibă la rândul său relații de pace sau măcar de bună înțelegere cu puterile vecine.

Îmbunătățirea relației cu turcii:

După ce le arătase turcilor valoarea sa, aceștia erau acum dispuși la rândul lor, la o relație pașnică cu Mihai. El le-a dovedit prin asalturile sale nete, în cavalcadă, puterea și vitejia sa. După victoriile sale zdrobitoare, sultanul a început să trimită soli și cadouri atât lui Rudolf al II-lea cât și polonezilor, ca măcar din partea lor să aibă pace dacă are de ținut piept atacurilor Voievodului Valah. Mihai le-a dat lecții usturătoare otomanilor. Acum turcii se grăbesc să-l recunoască pe Mihai în ambele scaune de domnie, să păstreze bune relații cu el, cum de altfel și Mihai avea nevoie de un răgaz, după atâtea eforturi militare. Pentru Mihai, recunoașterea sa ca domn în Valaha și Ardeal era un fapt îmbucurător, punct câștigat, pentru că până acum, împăratul nu l-a recunoscut principe sau guvernator în Transilvania.

Acum sultanul și-schimbă apelativele cu care-l numea pe Mihai și le îndulcește vădit. El cere polonezilor și imperialilor „să nu-l tulbure pe acest învingător pocăit!”. După aceste lecții date cu atâta vigoare turcilor, Mihai intrase în grațiile și atenția binevoitoare a turcilor. Dar până când ?

Îmbunătățirea relației cu polono-lituanienii:

După alipirea Transilvaniei, Mihai îl trimite în grabă pe Stroe Buzescu în Polonia, însoțit de Gheorghe Raț, să trateze alianță de pace și bună vecinătate.

Încercare de colaborare cu Rusia:

În anul 1600, în speranța diversificării și întăririi relațiilor sale cu marile capete încoronate ale lumii, Mihai și-a trimis solul, Petru Armeanul, la Plzen, ca să-l viziteze pe solul rus, Atanase Vlasiev, pentru a încerca să tatoneze o relație de înțelegere și colaborare cu țarul Boris Godunov al Rusiei.

Îmbunătățirea relației cu papalitatea:

Autoritatea pontificală voia să joace și ea un rol important, pentru că Transilvania era condusă până acum de prinți catolici. Ea voia să aibă un cuvânt de spus în numirea acestor principii, care trebuiau să fie după opinia sa, catolici. Cardinalul Andrei Báthory pierise,

Coroana lui Rudolf al II-lea care a devenit coroana imperială a Imperiului Austriac
Imagine luată de pe en.wikipedia.org

AVRAM IANCU - 200!

Nr.7(47/iulie 2024)

dar papa încerca să-și mențină influența prin trimișii săi, nunții apostolici, printre care cel mai important, era Germanico Malaspina.

Observând toate acestea, după decembrie 1599, împăratul și diplomații Casei de Austria și-au sporit vigilența, iar rapoartele trimișilor imperiali, îl determină pe împărat să fie mai prudent și suspicios față de toate acțiunile lui Mihai.

Războiul cel lung dintre Casa de Austria și Imperiul Otoman început în 1593, continuă: mărul discordiei este acum nu numai zona Panoniei ci și Transilvania, pentru că ambele o revendicau.

Și cum Mihai nu dădea semne că ar vrea să plece de la cârma principatului, împăratul se hotărăște prin diverse decizii, să-i micșoreze avântul, slăbindu-i puterea armată, presupunând că în aceste condiții Mihai va pleca de bună voie din scaunul transilvan. De aceea, oprește de mai multe ori plata armatei, socotind că dacă Mihai nu va avea sprijinul armatei, puterea sa i se va diminua considerabil.

Se observă o schimbare de orientare a politicii imperialilor privitor la stăpânirea Ardealului. Erau multe nedumeriri, la care ei trebuiau să caute răspunsuri, deci aveau nevoie de timp pentru a analiza situația și apoi a lua hotărâri pertinente. După ce diplomația Casei de Austria a fost derutată de știrile contradictorii despre Mihai privitoare la „întreprinderea transilvană”, împăratul a devenit mai rezervat și chiar părea potrivit ideii de a-l lăsa pe Mihai principe în Transilvania. Oficial, Mihai nu era încă guvernatorul Transilvaniei. El, Voievodul Mihai, devenise un personaj controversat.

Deși puțin uimiți de faptul că Mihai începea organizarea conducerii Transilvaniei fără ca împăratul să facă vreun gest concret de a-i preda Transilvania, Casa de Austria era în așteptare. Îi dădea de înțeles că încă nu e momentul unei decizii finale de a-l numi pe Mihai guvernator al Ardealului, adică locțiitorul împăratului în principat.

Cu trecerea timpului, după manevrele subversive ale generalului Giorgio Basta, care dorea el însuși să devină guvernator al Transilvaniei, această decizie oficială se târăgănează tot mai mult, devenind circumspectă. Consecințele nu vor întârzia a se arăta.

Bartolomeo Pezzen, comisarul imperial, afirmă în ianuarie 1600, că Rudolf al II-lea a blocat la Cașovia (Kosice, actualmente în Slovacia) ajutoarele promise lui Mihai, 100.000 de taleri, suspendând această plată, pentru a exercita o presiune mai mare asupra lui Mihai, care în viziunea lor, era prea independent față de Casa de Austria. Promisiunea inițială din partea împăratului era că acest ajutor bănesc, va sosi regulat, lună de lună. Mihai avea mare nevoie de acești bani pentru a-și plăti oștenii, care în lipsa banilor, nemulțumiți, părăseau armata sau și mai grav, făceau prădăciuni prin țară, sau chiar treceau la inamic. Uneori, Mihai era confruntat cu alte măsuri și mai drastice luate de mercenarii revoltați de lipsa plăților. În urma unei astfel de revolte a ostașilor, unul din căpitani săi a fost ucis de furia celor revoltați.

Moldova era instabilă din punct de vedere politic, deci Mihai nu putea s-o considere un aliat sigur.

În interior, în Transilvania, nobilimea era nemulțumită. Ura pe care o purtau nemeșii unguri Domnului valah, venit din altă țară, dintre disprețuiții de români, era evidentă și se manifesta cvasi permanent. Aceștia și-au uitat repede jurămintele față de Voievodul valah, depuse imediat după intrarea sa în Ardeal, ba din contră, au început să comploteze. Dieta nobiliară, cetățile ardelene cu garnizoanele lor, frustrările unora și ambițiile altora, creau dificultăți mari, tensiuni, contradicții și pretenții greu de gerat.

Pentru a-și putea întreține oștenii, Mihai a adăugat noi taxe, pentru a fi sigur că poate plăti serviciile armatei. Cum am văzut, împăratul nu-și onora la timp promisiunile, sau chiar intenționat, îi oprea banii pentru armată, pentru a-l face dependent, a-l șantaja și a-l opri din avântul său năvalnic de a-și vedea neamul unit, scăpat de jugul oprimării. Aceste taxe suplimentare au creat nemulțumiri, mai

AVRAM IANCU - 200!

Nr.7(47/iulie 2024)

ales în rândul nemeșilor unguri. Dar chiar cu toate dările pe care le-a instituit, el nu a reușit să facă față din punct de vedere financiar și economic nevoilor țării.

Faptul de a fi mereu șantajat și dependent de banii împăratului, a contribuit mult la diminuarea forței sale armate și slăbirea statutului și poziției sale. Jafurile oștenilor săi, pe care Mihai le condamna aspru, chiar prin decapitarea făptașilor, nu au putut fi oprite în multe cazuri.

„Pentru a rezista și a naviga sigur și singur între aceste ape tulburi și stânci amenințătoare- după cum precizează Nicolae Iorga- trebuia o excepțională inteligență politică; iar pentru a dovedi că este puternic, avea nevoie de o finanțare care să-i asigure o armată numeroasă.”

În aceste condiții grele, când țara avea nevoie de timp și liniște pentru ca Mihai s-o poată conduce, să facă ordine, Mihai era ținut în șah de către împărat, care dorea să aibă controlul puterii militare a lui Mihai și prin aceasta, îi controla și puterea politică. După cum vedem, șantajul, ipocrizia, invidia, prefăcătoria și interesele meschine erau la ordinea zilei în acele vremuri. Mihai trebuia să se descurce în acest hățiș de manevre ipocrite și dușmănoase ca să poată să-și salveze țara, să rămână în continuare stăpân în Transilvania.

„Dar piedicile pentru a-și îndeplini visul erau multe: nemulțumirile nobililor unguri că aveau un cârmuitor valah „barbar”, și nu ungur de-al lor, suspiciunea austriecilor, viclenia și împotrivirea lor, setea de răzbunare a turcilor și alianța lor dubioasă cu polonii; toți aceștia, veșnici râvnitori la stăpânirea țărilor noastre. În plus, papalitatea dorea să-și mențină influența prin Biserica Catolică în Ardeal.-Nicolae Iorga - „Istoria lui Mihai Viteazul” -1935

Cucerirea Ardealului crea noi tensiuni, întrebări și frustrări în zonă.

Cele trei puteri, imperialii Casei de Austria, polono-lituanienii și turcii nu se pot pune de comun acord în privința conducerii Ardealului, pentru că fiecare râvnea la această favoare.

-Va urma-